Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!







Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ

Адрес: Йошкар-Ола, Совет пӧрт, „Ямде лий“ редакций.





ВЛКСМ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТЫН VIII ПЛЕНУМЫН ПАШАЖЕ НЕРГЕН

информационный увертарымаш

1939 ий 7—13 апрельыште ВЛКСМ Центральный Комитетын VIII пленумжо лийын.

Пленум „ВКП(б) XVIII с‘ездын решенийже-шамычым лукмылан лийын ВЛКСМ организацийын пашаже нерген“ ВЛКСМ ЦК секретарь Н. Михайлов йолташын докладшым, да „Пропаганда нерген ВКП(б) ЦК ден ВЛКСМ ЦК пунчалыштым шуктымо нерген“ Белоруссий ЛКСМ ЦК ден ВЛКСМ Ленинградский обкомын докладшым обсудитлен.

Пленум И. Т. Гришин, Н. Н. Катков, А. М. Пегов, А. А. Полетаев йолташ-шамычым Центральный Комитетын членже-шамыч составыш да ВЛКСМ ЦК Бюрошко пуртен.

Кандашымше класслаште испытаний нерген

Кандашымше класслаште испытаний руш йылме дене (письменный), литература дене (письменный да устный), алгебра дене (письменный да устный), геометрий, айдемын анатомий ден физиологий да иностранный йылме дене (чыла устный) лийыт.

Испытаний 12 июнь марте лиеш.

Руш йылме дене письменный испытанийыште диктант ышталтеш. Литература дене письменный испытанийыште сочиненийым возыман. Сочиненийлан классыште тунемме произведений-шамыч кокла гыч кум тема пуалтеш. Нунын кокла гыч кеч-могайжым ойырен налаш лиеш.

Алгебра дене письменный испытанийыште ик задачым да кок примерым решитлыман.

Расписанийым ыштенам

Февраль тылзе гычак мый испытанийлан ямдылалтам. Расписаний почеш кызыт алгебрым повторитлем. Вот алгебра дене мыланем шуко лудаш верештеш, мый тудым пеш сайынжак умылен омыл.

Алгебрым тыге ямдылем: ик темым наламат, сайын умылымеш лудам, вара тудо шинчымашым примерым решатлен пенгыдемдем.

Чыла предмет денат испытанийым хорошо деч ӱлыкӧ огыл сдатлем манын ӱшанем.

Пегашев Александр.

Шернур район, Мустяй НСШ.



Йошкар-Ола 8 №-ан школын 7-ше „А“ классыште тунемше-шамыч урок деч вара русский язык дене проверочный испытанийлан ямдылалтыт.

Фото М. Чуршуковын.

ЛИТЕРАТУРЫМ ЛУДАМ

Мый эрдене 7 шагатлан кынелам. Садлан школыш каймеш урокым повторитлаш жап кодеш. Испытанийлан ямдылалтме годымат мый южгынам эрдене лудам, тунам умлаш сайрак.

Руш йылме дене диктант лиеш. Диктантым сайын возашлан грамматикым чот шинчыман. Мый тидлан шуко сылнымутан литературым лудам, руш йылмылан жапым эн кугун ойырем.

Ягодаров Наум.

Ронго район, Кельмак-сола начальный школа.

Оборонный значокан лийыт

Мемнан школыштына значкист-шамыч эре шукемыт.

С‘езд лӱмеш соревнованийыш чыла оборонный кружок-шамычат соревнованийыш ушненыт ыле.

10 мартыште 24 тунемше БГСО значоклан нормым сдатлышт. 15 мартыште адакат БГСО-лан сдатлымаш лие. Тунам 30 тунемше БГСО-лан да 5 тунемше ГСО-лан сдатленыт.

ЮВС ден ПВХО кружок-шамычат пашаштым сайынак ыштат.

Кызыт нунын занятийышт эре жапыштыже лиеш да посещаемость 100 процент. Вашке нине кружоклаштат нормо сдатлымаш тӱҥалеш.

Осипов Миша, Куликов Вася.

Сотнур район, К-Корамас НСШ.

* * *

Меат БГСО ден ГСО значок-шамычлан нормым сдатлышна. Школыштына кызыт 50 значкист улыт.

Щербаков Миша.

Оршанка средний школа, Оршанка район.

Май пайремлан ме мом ямдылена

Мемнан нылымше звенаште (икымше отряд) ик плохо отметкат уке. Тиде ик пӧлӧк.

Адак майлан звена дене кугу альбомым ыштена. Тиде альбомым Май пайремлан пырдыжеш шкенан пионерский уголокышкына сакена.

Демонстрацийыш кайме годым ме чыланат стройышто мураш тӱҥалына— кызыт шуко мурым шинчена.

Кошкин Вася ден Кошкин Петя.

Тор‘ял район, Немда НСШ.



Изогизын 1 Майлан лукмо плакатше.

С‘ездын материалжым тунемына

Ме, V, VI, VII-ше класслаште тунемше-шамыч, ВКП(б) XVIII-ше с‘ездыште ыштыме Сталин, Мануильский, Молотов йолташ-шамычын докладыштым да Ворошилов, Калинин да моло йолташ-шамычын речьыштым тунемына.

Занятий арнялан кок гана урок деч вара эртаралтеш.

Яметов Петя.

Шернур район, Коклала НСШ, 7-ше класс.



Марбумкомбинатысе пашазе ден служащий-шамычын йочаштлан ыштыме йоча пӧрт-шамыч. Тыште пиалан йоча-шамыч жапым куанен эртарат. Сӱретыште: (шолаште) йоча сад пӧрт. Тушто йоча-шамычлан тӱрлӧ модыш, музык уло. Изи скульптор, архитектор, художник-шамыч кече мучко строитлат, сӱретлат. Сад пӧрт воктен ясле пӧрт.

39

ИВАН МИХАИЛОВИЧ ГУБКИН

1939 ий 21 апрельыште выдающийся ученый да общественный деятель, СССР Совнарком пеленсе геологий паша дене комитетын председательже—Академик Губкин Иван Михайлович нелын черланыме дене колен.

Иван Михайлович Губкин 1871 ийыште Владимирский губерний, Муромский уезд, Поздняково селаш шочын. Йорло кресаньыкын эргыже, тудо ончычшо сельский школыш, а варажым уездный училищыш да Киржачский учительский семинарийыш тунемаш пыкше гына пурен кертын.

Семинарийым Иван Михайлович пеш чапле отметка-шамыч дене тунем пытарa, но тудлан „политически неблагонадежный" манын характеристикым пуат. Народный учительлан тиде волчий билет ыле. Случайно гына тудо учитель верым Жайский селаште, а варажым Муромский уезд Карачарово селаште налеш. Шуко лудеш, революционный идей - шамыч дене знакомитла.

3? ияш лиймекыже тудо горный институтыш пурен кертеш.

Студент улмыжо годымак И. М. Губкин Майкопский нефтеносный районышто серьезный научный пашам тӱҥалын.

Пеш кугу исследовательский пашам ыштымыже дене И. М. Губкин геолог лӱмым налын.

Великий Октябрьский социалистический революций деч вара Губкинын—ученыйын, организаторын, государственный деятельын—пеш кугу талантше раш ончыкталтеш.

1921 ий гыч Иван Михайлович—Всесоюзный Коммунистический (большевик-шамыч) партийын членже.

Тудо 150 утла научный трудым возен, садлан В. И. Ленин лӱмеш премий дене наградитлыме ыле.

Правительство Губкинлан наукын да техникын заслуженный деятельже званийым присвоитлен да трудым Ленин орден да трудовое Красное Знамя орден дене наградитлен. 1929 ийыште Губкиным СССР наука-шамыч Академийын действительный членжылан, 1936 ийыште тудын вице-президентшылан сайленыт.

Нефтяной Бакун шемерже-шамыч тудым СССР Верховный Советыш шкеныштын депутатыштлан сайленыт.

Тудым—шкенжын верный пеш талантливый эргыжешамыч гыч иктыжым советский калык нигунамат ок мондо.

У оборонный значок-шамыч

СССР Осоавиахим Центральный Советын Президиумжо „Моряк" ден „Юный моряк" у образцан значок-шамычым лукташ утвердитлен. „Моряк" значок Общество член-шамычлан морской паша нормым сдатлымылан пуалтеш.

Нормым сдаватлыше-шамыч картыште СССР-н морской границым, тенгыз-шамычым, судоходный корно-шамычым, СССР-н кугу энгер, канал, порт-шамычым ончыктышаш улыт. Тылеч посна нуно корабльын устройствыжым да штурманский пашан основыжым шинчышаш улыт, веслан да парусан морской шлюпка дене коштын мошташ, кумдан кучылтман морской узел-шамычым кылден мошташ, Морзе азбукым палаш, ийын мошташ да вӱдыш пурен кайшым утарыме прием-шамычым палаш кӱлеш. „Моряк" значкист строевой подготовкым эртышаш, воинский дисциплина нерген понятийым усвоитлаш, винтовкын материальный частьшым палышаш. „Моряк" значкист-шамыч группа инструкторын вуйлатымыже дене кечывал ден йӱд условийыште весла да парус дене шлюпочный походым ыштышаш.

„Юный моряк" значоклан нормым сдаватлыше пионер ден школьник-шамыч картыште СССР-н морской границыжым, СССР-н кугу энгерже ден каналже-шамычым ончыктен моштышаш улыт. Корабль-шамычын классыштым да нунын назначенийыштым палаш, шлюпкын ыштал мыжым да морской компасым палаш, семафор дене минутышто 30 деч шагал огыл знакым передаватлен мошташ кӱлеш. Нормым сдаватлыше кажне пионер але школьник шлюпка, яхта, военный корабль модельым але макетым ыштышаш да инструкторын вуйлатымыже почеш ик кечаш шлюпочный походым ыштышаш.



Сочинский „Правда" санаторийыш теле ремонт ыштыме деч вара первый каныше - шамыч толыныт.

Снимкыште: „Правда" санаторийын видше.

ТАСС фотохроника.

КОЛЧАКЫМ КЫРЕН ШАЛАТЫМАШ

Октябрьский социалистический революций марте адмирал Колчак кугыжан, капиталист да помещик-шамычын верный слугаже лийын. Тудо Черноморский Флот дене командоватлен.

Капиталист ден помещик-шамычын властьыштым сӱмырымек, адмирал Колчак шылын куржын ыле. А 1918 ий мучаште тудо Сибирьысе белогвардейский правительствын „главаже" шотеш Сибирьыш толын лектын. Контрреволюцийым капиталист-шамыч да Английын, Францийын, Америк Соединенный Штат-шамычын, Японийын да моло элласе правительство-шамыч поддерживатленыт.

Колчак Москвашке походым ышташ шке армийжым теле гоч ямдылен. Тудо Советский властьым пытарен, капиталист ден помещик-шамычын властьыштым восстановитлаш шонен. Тудлан шуко элласе правительство-шамыч полшеныт. Нуно шкеныштын салтак, офицер-шамычым да вооруженийым, боеприпасым, молымат колтен шогеныт.

1919 ий, шошым Колчак шкенжын войскажым западыш шупшылын Уральский хребет гоч эртен каен да Уфам, Пермым шупшын налын. Тыге колчаковский армий кумда фронт дене ончык каен.

Тиде жапыште Советский республикыш ик Сибирь велыж велэ огыл, а йыр кержалташ тӧченыт. Север гыч английский войска, юг гыч Москвашке генерал Деникинын войскаже, запад гыч Петроградыш Юденичын войскаже наступатленыт.

Тунамэн кугу да тӱҥ шучкылыклан восточный фронт гыч наступатлыше генерал Колчакын армийже шотлалтын. Мемнан большевистский партий уло калыкым белогвардеец-шамыч да капиталистический элласе войскан кержалтмыжлан ваштарeш кредалмашке вӧлталтын. Советым аралаш Йошкар Армийым организоватлен. Тунамак большевистский партий „Чыланат Колчак ваштареш кредалмашке!" манме боевой кличкым шарен.

Колчак ваштареш—восточный фронтыш кредалаш пашазе, йорло кресаньык-шамыч каеныт. Уло калык элым аралаш шогалын.

Партий Восточный фронтыш Сталин ден Дзержинский йолташ-шамычым колтен. Фронтым чапле большевистский полководец Михаил Васильевич Фрунзе йолташ командоватлен.

Калык тушман Иуда—Троцкий восточный фронтышто красный войскан куатшым начаремдаш чот тыршен. Тицын дене колчаковский бандылан Москвашке каяш корным почнеже ыле. Но Троцкийлан шонымыжым шукташ логалын огыл. Вет тунам Колчак ваштареш кредалмашым Ленин, Сталин, Дзержинский, Фрунзе, Куйбышев йолташ-шамыч вуйлатеныт.

Эн сай красноармейский часть-шамыч гыч ударный группым ыштыме. Тиде ударный группыш легендарный Чапаевский дивизийын доблестный полкшо - шамыч пуреныт.

28 апрельыште Бузулук воктен лийше тиде ударный группа Бугуруслан—Белебей—Уфа линий дене наступатлаш тӱҥалын. Тыге кугу кредалмаш тӱҥалын.

Чапаевец-шамыч шкеныштын йӧратыме начдив Василий Иванович Чапаев да комиссар Фурмановын вуйлатымышт почеш Колчаклан удар почеш ударым пуэн, писын ончык каеныт. Славный чапаевец-шамыч чарныде кредалын 200 километр наре ончык каеныт да Бугурусланым сеҥен налыныт. Йошкар Армийын моло часть-шамычын полшымышт дене Белебейыште ошо-шамычым сеҥеныт да Уфашке наступатленыт.

Красноармейский полкшамыч колчаковский бандылан отпорым пуэн эре ончык сеҥен каеныт.

1919 ий мучаште колчакын армийжым йоршеш кырен шалатыме. Адмирал Колчакым шкенжым арестоватлыме да 1920 ий 7 февральыште Иркутскеш лӱен пуштмо.

Ленин—Сталин партий вуйлатыме почеш советский калык Советский властьым пытараш толашыше Юденич, Деникин да моло белогвардеец, интервент тушман-шамычым шалатен.

Колчак нерген Сибирьыште калык тыгай весела мурым мурен:

„Английский мундир,
Французский погон,
Тамак японский,
Правитель Омский.
Мундир тоштемын,
Погон сӱмырлен,
Тамак шупшалтын,
Правитель шылын".

Мемнан доблестный Йошкар Армийын Колчак ваштареш кредалаш тӱҥалмыжлан 20 ий эртен. Тиде ийлаште мемнан социалистический государствына кушкын да пеҥгыдемын. Большевистский партийын создатлыме Йошкар Армий кугу виян, шалаташ лийдыме армийыш савырнен. Тудо уло советский калыкын полшымыжо дене чыла тушман-шамычлан пеҥгыде отпорым пуаш эре ямде.



Чапаев—кредалмаште.

Тиде жапыште Йошкар Армий Сергиевск, Чистополь, Глазов воктен улшо ошо-шамычлан пеҥгыде ударым пуэн. Генерал Колчакын тылыштыже шуко кеҥан партизанский отряд-шамыч Колчакын ятыр складшым, кӱваржым, корныжым шалатеныт. Обоз-шамычым пытареныт, посна колчаковский отряд-шамычым пытареныт.

Н. Сергеев.

Советский музыкант-шамыч США-шке каят

Нью-Йоркеш Международный выставка почылтмылан лийын СССР Совнарком пелен искусство паша дене Комитет самые советский музыкант-шамычын Америкын Соединенный Штатышкыже гастроль дене каймашым организоватла. Тушко Всесоюзный ден международный конкурслаште участвоватлыше - шамыч каят: скрипач-шамыч—Давид Ойстрах, Лиза Гилельс, Марина Козолупова, пианист-шамыч — Эмиль Гилельс, Яков Флиер, Лев Оборин да виолончелист Даня Шафран.



Днепропетровский металлургический оборудований заводын цехыштыже.



творчествына



МАЙ КЕЧЫН

Южым шелын, пылла гочын
Самолет ден эртена.
Модын воштыл, кумыл нӧлтын
Первый Майым вашлийна.
„Лыж“ мардеж шыман пуалын,
Оварта мемнан огнам.
Мурена ме пешак талын
Моктена родной элнам.
Май пеледыш пеледалтын
Сылне шошо мландешна.
Тул гай йошкар знамянажым
Кӱшкӧ дружно нӧлтена.
Пасулаште ужаргалын,
Озым сылнын тӱзланен.
Толын шошо чевергалын,
Эрык юж ден шӱлалтен.
Сылне йӱк ден музыкнаже
Талышнен виян шокта.
Пешак чапле илышнаже,
Куаненак илена.
Май пайремым веселан ме
Муралтен эртарена.
Мурынаже чот йонгалтше
Сталин деке Кремльышке!

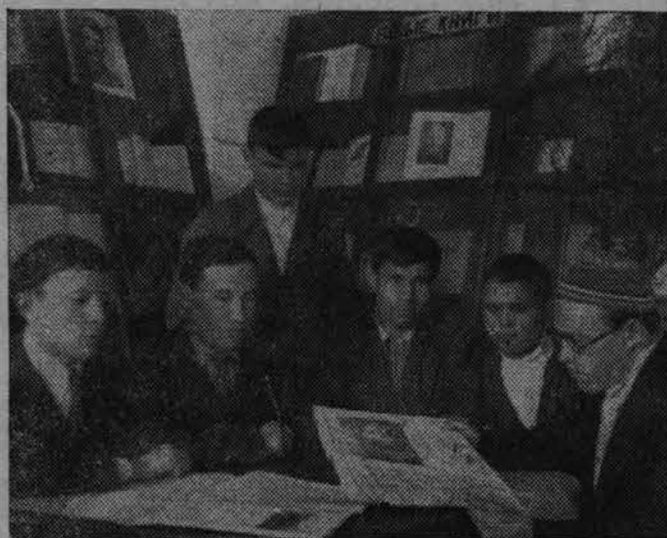
М. АЮПОВА

ШОШО

Чевер кече раш очалын,
Малше тӱням пожалта.
Чинче лумым шулыкталын,
Шошо вӱдыш савыра.
Чевер шошо толмо дене
Пӱртыс угыр сылнештеш.
Чевер кече толмо дене
Чыла илыш ылыжеш.
Шошо шумым шижылдалын
Кайык сылнын муралта.
Тудо игыжым лукташлан
Сай пыжашыжым опта.
Айста шошым саламлалын
Сылне мурнам мурена.
Чылан тӱшкан куаналын
Эше сайын тунемына!

Деткор—Маршанова Ольга.

Йошкар-Ола район,
Медведево НСШ, 7 класс.



Йошкар-Ола Марпединститутын литературный факультетысе студент-шамыч „Марий Коммун“ газетыште лекше литературный страницым обсуждатлат. Снимкыште: (Шола гыч пурлашке) Антонов Ивук, Изир Эван, Ярыгин А. Ф., Рожкин Васлий, Чалай Васлий, Макс Майн.

Фото М. Чуршуковын.

Кувай нерген

Ожно

Шортын-шортын шулен ош лум.
Корем темын, шолын йоген румбык вӱд.
Иян, ночко, лавран шошым
Маска семын келын толын сокыр йӱд.
Сокыр йӱдла чал кугече
Ял ӱмбаке, хуторлашке йыр шарлен.
Кувай лектын, каен черкыш
Сай пиалым юмо дечын сӧрвален.

Кызыт

Ынде кызыт попын торым—
Шояк юмым колхозлаште раш пален,
Кувавамже мура мурым,
Кузе тудо рвезе семын тӱзланен:
„Ончалза те колхоз ялым—
Техник вийым да машина куатнам,
Ковден Сталин сай пиалым,
Тидын дене мыят рвезе лийынам“.

Изир Эван.



Шырчык толмым Ваня шольым
Кажне кечын пеш вучен.
Ош полат гай чапле пӧртым
Ыштен тудо ямдылен.

А пӧрт-кайык тидым ужын
„Чыйык-чуйык“ ончыштеш,
У пӧрт улмым тудо шижын,
Йывырталын шыргыжеш.

Пура кӧргыш-омарташке,
Вара окнаш тӧрштална;
Вуйжым луктын да чарашке
„Чирик чирик“ муралта.

Ваня ужын шыдешкале,
Воштыр дене кожгата.
А пӧрт кайык огеш кае,
Утыр велэ сырыкта.

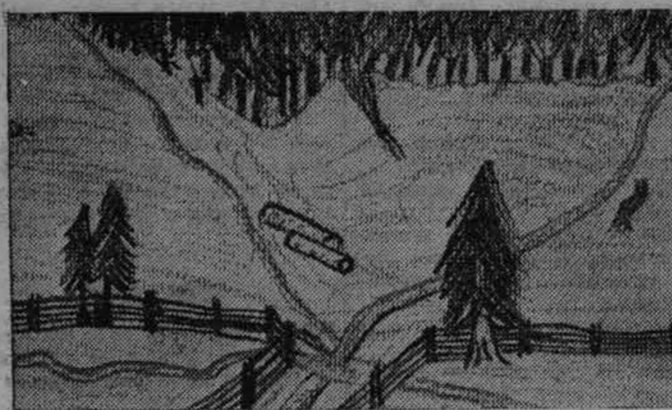
Шольым мыйын чылтак ӧрын:
Опта кайык пыжашмат,
Омарталан оза лийын,
Лукталнеже игымат.

Ик эрдене шырчык тольо
„Взир взир, „взир-взир“—муралеш,
А пӧрт кайык огеш ойырло,
„Чей-чей, чей-чей,“—малдалеш.

—„Чей“ мутат уке унамын—
Кычкыралеш шоляшем,—
Ок керт лийын пӧрт кайыкын,
Тудо огыл вучалмем...

Омарташке шырчык пурен,
Мӧнгеш лекте йыр ончен,
Ванюшемлан мурен пуыш
Сылне мурым йывыртен.

Н. С. ЛЕКАЙН.



Йоча-шамыч коклаште сӱретлаш йӧратыше-шамыч шукын улыт. Нуно сай художник лийнешт. Нунын шонымыштым шукташ чыла йӧн уло.

Тиде сӱретым Нурӱмбал НСШ-ын (Морко район) 7-ше классыште тунемше Захаров Виктор сӱретлен. Сӱретыште: „Марий“ колхоз ын (Морко район) чодраш кайме корныжо.

Май муро

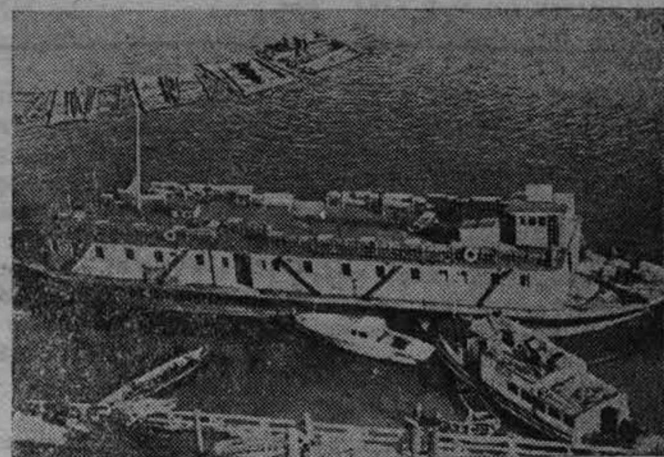
Элем моторештын
Пеледыш сад гай.
Йыр-ваш лойгалтеш
Знамя „лый лай“.

Элем веселангын
У мурым мура.
Эр кечыже лектын
Чинчым шара.

Куатле йӱк дене,
Май муро, йонгалт!
Тӱня пролетарий,
Эл мучко нӧлтал!

А. Айгузин.

Марпедрабфак.



Звениговский затон.

Шошо толын

Keче шокшо, лум шула,
Уремлаште вӱд йога.
Шем чодражат помжалтеш,
Сылне муро йонгалтеш.

Кузе сылнын вуй мучаште
Турий муржым муралта.
„Шошо кечын пасулаште
Пешак сае“,—манылда.

Мӱндыр уна—шырчыкат
Пӧрт воктенже шинчылтеш.
Шулдырлажым пералтат,
Яжо муржым муралеш.

Весела пеш шӱм кыллан,
Чылан улна пиалан!
Шошо кечым саламлен,
Модына ме йыр мурен.

Чевер кече ырыкта,
Ночко мланде кошкалеш.
Кумда пасу ужарга,
Мотор шурно шочалеш.

Долгов Миклай.

Сотнур средний школа.

ЛИЙЫТ ЭРЫКАН

Уремлашке лектына
Йошкар тистым кӱш нӧлтен.
Май пайремым ыштена
Эрыкважым ончыктен.

Мемнан мур ден кыжелеш
Тӱнямбалсе шемер,
Буржуй-влакым ӱштылеш
Мланде шар гычын йӧршеш.

Вара нунат мемнан гай
Лийыт йӧршын эрыкан,
Кеч Германий, кеч Китай
Лийыт советский властян.

Федотов Йыван.

Мый отлично тунемам

Кажне кечын эрден эрак
Мый школыш ошкылам.
Наук верчын чот тыршалын,
Уло вий ден тунемам.

Коден омыл яра кечым
Тунемде гыч нимаят.
Туныктышын кажне ойжым
Тӧчем пешак сай умлаш.

Садланак вет отметкемже
Эре сай да пешак сай.
Куан темын шӱмыштемже
Моктем Сталин шӱм ачам.

Зоя Иванова.

Морко район,
Горельский
НСШ, 5 класс.

40



Чехо-Словакийын вооружений жым Италийыш колтылыт

Италийыш 70 чехо-словацкий танк миеныт, нуным Брешешсе итальянский военный властьлан пуымо.

Италийын северышкыже чехо-словацкий самолет-шамыч партий намийыме, нунын кокла гыч ик ужашыжым Бриндизишке колтымо, весыжым — Тарантошко.

Танк ден самолет-шамычым немецкий водитель дене механик-шамыч вўденыт.

Фашистский рабство

Германийыште 14 гыч 23 ияш ўдыр-пролетарка-шамыч ик ийым фабрикант, помещик да чиновник-шамыч дене прислугалан пашам ышташ обязан улыт. Тиде пашалан нуылан ик копейкымат о г ы т тўлӧ. Ўдыр тиде „обязательный ийыште" суртысо работница олмеш пашам ок ыште гын, тудо нимогай вес пашашке пурен огеш керт.

Рвезе-шамычымат помещик да кулак-шамыч дене пашам ышташ заставитлат.

Тиде закон Австрийышкат шарыме. Тўжем дене рвезе-шамычым А в с т р и й гыч Германийыш тыгаяк принудительный паша ышташ виеш поктен нангаят.

Нуно тыгай нелэ эксплоатацийым чытен огыт керт да пашам кудалтен, шочмо младыш кўртньӧ корно дене але велосипед дене шыпак шылын каят.

„ЛЕНИН 1918 ИЙЫШТЕ"

Немец-шамыч Ростов дек лишемыт. Владивосток велым японец-шамыч толыт. Чехо-словак-шамыч Поволжийым налыныт. Ош казак-шамыч Царицыныш (кызыт Сталинград) каят. Турк-шамыч Закавказийышке нушкыт. Англичан-шамыч Бакум налыныт. Чыла могырымат фронт-шамыч дене ишыктыме островок—Советский Российкодын.

1918 ийыште мемнан родинын картше тыгай лийын.

Калык Комиссар-шамыч Советын председательже Ленин шуко кече эре шке кабинетыштыже... Телеграфный аппарат перкала.

Самырык Советский республикыште кинде, сакыр да моло продовольствият огеш сите. Корно пелэ шаланылше. Топливо уке. „Левый коммунист-шамыч"—калыкын тушманышт Бухарин, Пятаков да молат Троцкий ден „левый" эсер-шамыч дене пырля Советский власть ваштареш заговорым ыштылыт, Лениным, Сталиным, Свердловым пушташ ямдылалтыт.

Но шакше предатель ден шпион-шамычлан шке заговорыштым шукташышт эрык огеш лий.

Кремльын комендантше честный большевик Матвеев заговорщик-шамычын штабышкышт пура. Шушаш пелчасыште шакше тушман-шамычын Лениным пушташ ямдылалтмыштым тудо пален налеш.

Тудо Партий ЦК-ыш вашкерак каласаш омса деке куржеш. Но тудым кучат. Ранитлалтше Матвеев окна гыч тӧрштен, Василий йолташыжлан шучко уверым каласа. Василий Кремльыш мия, но вараш кодын—Ленин заводыш каен.

* * *

1918 ийысе 30 август. Михельсонын заводшо. Кызыт гына тыште Ильич выступатлен. Теве тудо, пашазе-шамыч коклаште шыргыжалын, машина дек лишемеш. Но тудым колымашан шучкылык вуча. Пачаш-пачаш лўймаш шергылтеш. Тиде эсерка Каплан машина шенгеч Ильичым лўен. Капланым кучымо. Тудо жапыште пашазе-шамычын тушманым кўрышт кышкымышт шуэш. Шыдылан мучашат уке. Но калык коклаште, „И л ы ш ы м кодаш!", „Йодышташ!", „Чыла пален налаш!" шоктымо йўк нуным чара.

Ленин чот ранитлалтын. Тудын куатан организмже колымаш дене кучедалеш.

Чыла пролетариат, чыла эл Ильичын тӧрланымыжым вуча. Тудын бюллетеньжым кажне кечын ончат.

* * *

Ильичын комнатше. Тудо креслыште шинчам кумен шинча. Ильич дек Сталин пурен шогалеш. Тудо эркын Ильич дек мия, Иличын ошалге чурийжым ӧрын ончен шога.

Кенета Ильич шинчажым почеш.

— Сталин! Мыйын шэргаканем!

Сталин Ленин дек содор мия да тудым шекланен ӧндалеш. Владимир Ильич тудлан пеш эркын ойла.

— Тый толын от шу, манын мый шонышым.

Сталиным кидше гыч кучен, Ленин шыргыжеш:



„Ленин в 1918 году" кинофильм гыч ик сўрет.

— А те Красновым поктен колтышда! Каласе чыла! Вашке!

Сталин пӧкеным лишемда.

* * *

Ильич ден Сталин кутырымашым пытарат.

—Да, да,-ойла Ильич,—конечно,—тиде пеш раш палэ, пеш чын: кучедалмашым ме кызытак вож гычак вашталтышаш улына. Ваштареш ш е ы ш о класс-шамычым пенгыдын пызыралде, кўртньӧ гай деч.. уке, вурс гай диктатура деч посна мемнан революций, да кеч могай революцият, пытышашлык.

Омса йўк шоктыш. Комнатыш изи ўдыр Наташа пура...

— Пуро, пуро, Наташа,-ойла Ильич,—ит лўд. Тиде мемнан Сталин. Тылат тудын деч лўдаш нимолан. Вот генерал-шамычлан, Мамонтов ден Красновлан тудындеч чынак лўдман. Палыме лий.

Наташан шӧртньӧ гай тўсан вуйышкыжо Сталин кидшым шыман пышта.

— Вот кӧ верч,-ойла тудо,— ме тушман ваштареш чот кредалшашлык улына. Тудо мемнан семын огыл... сайынрак илаш тўҥалеш...

Ленин шып ойла:

— Да, нуно мемнан деч сайын илаш тўҥалыт... Мемнан поколенийлан пеш кугу исторический значениян пашам ыштен шукташ логалын...

Бобылев пура.

— Сталин йолташ, Царицын проводышто.

Ильич шогале.

— Каева, мемнан общий лўм дене телеграммым пуэна.

Ленин ден Сталин коридорыш лектыч.

Ленинын аппарат дек шогалме жапыште шыргыжалын шогышо ен-шамыч коридорышко погыненыт.

Нуно чыланат пашашке пӧртылшӧ Ильич ўмбаке ончат.

Ленин Сталин воктен телеграфный аппарат лишне шога.

„Царицын. Военсовет, фронтым командоватлыше Ворошилов йолташлан,—Сталин диктоватла,—пашазе ден кресаньык-шамыч властьым пенгыдемдышаш верч лўдде кучедалше царицынский фронтысо войска-шамычлан мемнан братский саламым каласыза. Нунын сеҥымаш-шамычыштым Советский Российкугу куанымаш дене палемда, манын нунылан каласыза. Йошкар знамям кўшкӧ кучыза, тудым лўдде ончык нангайыза, помещик ден кулак-шамыч контрреволюцийым чарныде вожге куклыза..."

Ленин телеграфист дек пўгырна:

— „И социалистический Россия сеҥалтдыме манын,—диктоватла тудо,—чыла мирлан доказатлыза!"

„Ленин 1918 ийыште"—„Ленин Октябрьыште" фильмын умбакыже.

Режиссер М. Роммын кокымшо пашаже историко-революционный фильм шотышто пеш чапле.

К. Лесная.



„Звезда" колхозышто (Нуж-яльский ял совет, Йошкар-Ола район) сай содержаниян, оформлениян пырдыж газет лектеш. Пырдыж газетым 13 ияш Ваня Купцов редактироватла. Тудо колхозный пырдыж газет редакторым ямдылыме курсышто заочно тунемеш.

Фото А. Овечкинын.

Чыла нерген кўчыкын

● Калык озанлык [Учет Центральный Управленийын налме предварительный данныйже почеш СССР-ын наличный калыкын численностьшо 170. 126 тўжем ен.



ЗАДАЧА-ШУТКО-ШАМЫЧ

Могай ий?

Тиде столетийыште тыгай ий лийшаш: тудым унчыли савырен лудат гынат тугак коеш.

КОК МАСКА

Кок маска-шамыч шогат: иктыжын вуйжо юг велышкыла, весыжын-северышкыла. Каласыза—нуно вуйыштым савыралде икте весыштым ужын кертытмо?

Кум олма

Кок ача да кок эрге кум олмам налыныт. Пайлымеке олма кажне ачалан да кажне эргылан целый гыч логалын.

Кӧ тиде чудым умылтарен кертеш: кужечын нылымше олма лектын?



Палыза: кўшнӧ ончыктымо буква-шамыч могай веществам ончыктат? Тудо молан йӧра?

ОЧЕЕВ САНЮ.

Марий-Турек район, Олор НСШ.

ЧОЯ ЗАДАЧА

123 45 67 89=100

Тиде цифр-шамыч коклашке арифметический знак-шамычым шындылза, результат 100 лийже.

ГИБРАЛТАР

(Справка)

Пытартыш жапыште Средиземный тенгыз бассейныште противоречий пеш чот пўсемын. Гибралтар лишан генерал Франко шкенжын войскажым чумыра, манын английский ден французский печать увертарат. Печать Средиземный тенгызысе тиде тошто английский крепость ўмбалан кержалтше угрозым палемда.

Гибралтар—Пиренейский полуостровын югыштыжо улшо 5 квадратный километр площадян изи полуостров. Гибралтарын населенийже—21 т ў ж е м ен утла. Административный шотышто Гибралтар —английский колоний, тудым а н г л и й с к и й губернатор управлятла. Тиде губернатор тиде жапыштак Английын Гибралтарысе чыла вооруженный вийжын главнокомандующийже улеш. Англичан-шамыч тиде полуостровым 1704 ийыштак шке кидышкышт налыныт. Нуно тудым Средиземный тенгызыш пурымашыште Гибралтарский пролив дене господствоватлыше первоклассный военно-морской базыш савыреныт. Английлан Гибралтар пеш кугу стратегический значениян. Английский средиземноморской флотын ятыр ужашыже Гибралтарский гаваньыште стоянкым иметла. Гибралтарыште Английын военный флотшым снабжатлашлан пешкыде ден вишкыде топливым оптымо пеш кугу склад-шамыч улыт. Топливный станций ден порт шотышто Гибралтар тўвясе эн сай морской базылан шотлалт кертеш. 1937 ийыште Гибралтарский пролив гоч 5.146 суда эртен каен.



Туге гынат, Гибралтарын географический положенийже тугай, гаваньым да портым испанский территорий гыч лўйкалаш лиеш. Тиддеч посна, Сеутысо (Испанский Марокко) германский береговой батарея-шамыч Гибралтарский проливыште английский суда-шамычым лўйкален кертыт велэ огыл, но Гибралтаржымат пеш сайын лўйкален кертыт. Кызыт, кунам Германия ден Италия Испанийыште да Испанский Марокко озаланат, тиде обстоятельство изи важностян рольым огыл налын шога.

Агрессор-шамыч Гибралтар лишке шке войскаштым чумырат манын ончыктышо пытартыш увер-шамыч Английыште серьезный тревогым тарватеныт да английский правительство Гибралтарыш военный подкреплений колтен, Гибралтарский портыш пурымашым минироватлен да ятыр моло мера-шамычым ыштен.

Отв. редактор—
И. М. МУЗУРОВ.

Упол. Марглавлита № А—366. Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.